

## II Міжнародна наукова конференція «ВОЄННІ КОНФЛІКТИ ТА ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ: історичні та психологічні наслідки»

застосування хімічної зброї, заяви російського керівництва про можливість застосування ядерної зброї є надзвичайною та впливовою підставою до дій світового фронту громадської дипломатії, щодо термінового надання важкої зброї українським військовим та зміни підходів до організації безпеки у світі на найближче майбутнє.

Високий представник Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки Жозеп Боррель закликав зрозуміти: "Давайте не плекати ілюзій. Якщо перекрити російський газ наступного тижня, то не станеться так, що російська армія матиме менше засобів ведення війни". Тому, за його словами, хоча санкції й важливі, зараз головним пріоритетом Євросоюзу є підтримка оборони України [11].

Міністерка закордонних справ Німеччини Анналена Бербок підтвердила цей погляд: "Ми дуже добре розуміємо, що у ці моменти українці можуть захистити свободу, незалежність і безпеку лише за допомогою зброї. Тому ми разом, як Європейський Союз, як друзі України, в майбутньому інтенсифікуємо ці постачання зброї" [11].

### Література

1. "Thomas Jefferson on Politics and Government." Thomas Jefferson Digital Archive, University of Virginia Library / Electronic Text Center. URL: <http://etext.lib.virginia.edu/jefferson/quotations/jeff1600.htm>
2. Міжнародна громадська організація «Міжнародна дипломатична місія народної дипломатії. URL: <http://dipmission.com.ua/ua/goals-andobjectives/>.
3. Мостова Д.Ю. Громадська дипломатія як вид публічної дипломатії // Держава та регіони, Випуск 1, 2020. С. 18-23. [http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1\\_2020/5.pdf](http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2020/5.pdf)
4. Лазарюк В. Народна дипломатія важливий ресурс інформування СВІТОВОЇ громадськості щодо ситуації в Україні в умовах гібридного протистояння / Лазарюк В., Блавицький М. // Збірник тез I Міжнародної наукової конференції „Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки“ (до 35 роковин аварії на Чорнобильській АЕС), 22-23 квітня 2021 року. — Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2021. — С. 111–113.
5. EUA suspends membership of 14 Russian universities following statement by university leaders, <https://eua.eu/resources/news/842-eua-suspends-membership-of-12-russian-universities-following-statement-by-university-leaders.html>
6. Universities face crisis of isolation, scientists warn, University World News reporters. <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20220304233010839>
7. Ukraine conflict hurts Russian science, as West pulls funding, Reuters, <https://www.reuters.com/lifestyle/science/ukraine-conflict-hurts-russian-science-west-pulls-funding-2022-04-10/>
8. Блокада на кордоні подіяла: ЄС заборонив проїзд російських фур із 16 квітня, <https://poltava365.com/blokada-poltavkami-avto-na-kordoni-podiyala-es-zaboroniv-pr.html>
9. Як світ протестує проти війни в Україні у фото, BBC, <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60730413>
10. Сенат США схвалив законопроект, який передбачає ленд-ліз для України, <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/04/7/7137375/>
11. Зброя - головне, чого зараз потребує Україна: підсумки Ради ЄС, <https://www.dw.com/uk/zbroia-dlia-ukrainy-bytva-za-donbas-i-nafta-pidsumky-rady-yes/a-61441361>

### УДК 504

**Лубкович Н., канд.істор.н.**

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола, Україна

**Потіха О., канд.істор.н.**

## ЗАГРОЗА ТЕХНОГЕННОЇ КАТАСТРОФИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Potikha O., PhD

Lubkovych N., PhD

### THREAT OF TECHNOGENIC DISASTER IN THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

*«Все впливає на все. В екології немає поняття кордонів»*

Сьогодні, як і в роки ХХ ст., Україна веде війну з російським агресором. Росія, порушуючи норми та принципи міжнародного права, двосторонні та багатосторонні угоди, у березні 2014 р. анексувала Крим, згодом окупувала окремі райони Донецької та Луганської областей. 24 лютого 2022 року повномасштабним вторгненням російської армії розпочався новий етап російсько-української війни.

Для більшості громадян України агресія Росії не стала раптовою несподіванкою, оскільки російсько-українське протистояння сягає глибин віків. Поглинення України, її матеріальних та людських ресурсів – одна із ключових передумов розгортання російського імперського проекту. Історія українсько-російських стосунків – це літопис воєн, визвольних повстань й послідовної політики русифікації та асиміляції українців.

Однак, війна – це катастрофа не лише для людей, а й для довкілля. Внаслідок військових дій заражається повітря, вода, ґрунти, знищується флора та фауна. Також з'являються ризики пошкодження особливо небезпечних об'єктів: атомних електростанцій, підприємств хімічної промисловості та інших споруд, які можуть спричинити масове забруднення значних територій. Довкілля залишається непомітною жертвою війни [1].

Відповідно до I Протоколу Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, який стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів, прийнятого у 1977 році, від держав, які ведуть війну, вимагається захищати природне середовище від «масштабних, довготривалих і серйозних уражень», та забороняються методи чи засоби ведення війни, «які мають на меті або можуть призвести до» заподіяння такої шкоди.

24-й Принцип Декларації Ріо про навколишнє середовище та розвиток проголошує, що війна за своєю суттю є руйнівною для сталого розвитку. Тому держави поважають міжнародне право, що забезпечує захист довкілля під час збройного конфлікту, і, якщо необхідно, співпрацюють заради його подальшого розвитку.

Військові дії Російської Федерації, безперечно, є невинуватим і неспровокованим актом агресії проти незалежної і суверенної України, а також порушенням усіх існуючих норм міжнародного права щодо охорони природи, сталого розвитку, гуманітарного права, основних норм моралі та принципів людського співіснування [2].

З точки зору довкілля не буває локальної війни, адже наслідки навіть найменших військових дій поширюються на цілий світ і мають виключно шкідливі результати на здоров'я та життя цілого людства.

На території України зараз працюють чотири атомні електростанції: Рівненська, Хмельницька, Південно-Українська, Запорізька, – всього 12 атомних блоків [3]. Додатково на території Чорнобильської АЕС розташовані сховища ядерних відходів. Стан цих об'єктів у зв'язку з війною невідомий. Ведення будь-яких бойових дій біля атомних електростанцій становить пряму загрозу їхньому можливому знищенню та поширенню радіоактивного забруднення, включаючи транскордонне.

Також в Україні розміщено 465 хвостових та осадкових сховищ. Це об'єкти підвищеної небезпеки, що зберігають 6 млрд. тон відходів, частина з яких

## II Міжнародна наукова конференція «ВОЄННІ КОНФЛІКТИ ТА ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ: історичні та психологічні наслідки»

високотоксичні речовини. У разі знищення захисту, частина об'єктів може стати джерелами транскордонного забруднення. З їх руйнуванням – ліквідація аварії неможлива.

Особливе занепокоєння також викликають підприємства хімічного фенолу й сховища відходів із високим його вмістом. Ефект доміно може бути створено через вибухи (послідовне знищення прилеглих небезпечних об'єктів). У небезпеці перебувають й металургійні підприємства. Близько Дністра розташовані сховища відходів із залишками сірчаної руди. Це пряма небезпека не лише для України [4]. Все це вказує на пряме порушення українського екологічного законодавства, прав людини, ядерної безпеки та миру у всьому світі.

Отже, сьогодні в умовах повномасштабної війни Російської Федерації на території України відбувається порушення рельєфу, руйнування ґрунту, забруднення й отруєння повітря та води, знищення рослинного і тваринного світу. Війна в Україні – це катастрофа для цілого континенту. Масові руйнування української екосистеми російськими окупантами, наслідки яких ми зможемо оцінити лише з часом, призведуть й до нанесення шкоди природі інших країн, нашим близьким та далеким сусідам протягом багатьох років. Об'єктивна оцінка рівня екологічної ситуації нині є неможливою у тих областях, де ведуться активні бойові дії, тому важко спрогнозувати шляхи її можливого виправлення. Першочергову роль у цьому плані відіграють політичні заходи щодо негайного припинення війни. Оцінка та аналіз стану довкілля на українських територіях потребують також розширення співпраці з міжнародним співтовариством з метою зменшення екологічних наслідків війни, та в майбутньому – у відновленні стану навколишнього середовища мирної України.

### Література

1. Шевченко О. Війна в Україні може призвести до екологічної катастрофи, що зачепить Європу та Азію. URL: <https://greenpost.ua/news/vijna-v-ukrayini-mozhe-pryzvesty-do-ekologichnoyi-katastrofy-shho-zachepyt-yevropu-ta-aziyu-i43937>
2. Інформація про наслідки для довкілля від російської агресії в Україні. URL: <https://mepr.gov.ua/news/39034.html>
3. Місяць війни. Злочини проти довкілля. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/26/684714/>
4. Чим загрожує пряме порушення українського екологічного законодавства, прав людини, ядерної безпеки та миру у всьому світі: ключові ризики. URL: <https://ecolog-ua.com/news/chym-zagrozhuye-pryame-porushennya-ukrayinskogo-ekologichnogo-zakonodavstva-prav-lyudyny>

### УДК 330.3

**Мариненко Н., д. екон. н., проф.**

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

**Крамар І., д. екон. н., доц.**

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

## ЦІНА ВІЙНИ: ЕКОНОМІЧНІ ВИМІРИ ТА ПОПЕРЕДНІ ОЦІНКИ

**Marynenko N., Dr., Prof.**

**Kramar I., Dr., Assoc. Prof.**

## THE COST OF WAR: ECONOMIC DIMENSIONS AND PRELIMINARY ESTIMATES